

FIGURES DE CATALUNYA

SANT PERE CLAVER

L'Apòstol dels negres

El port de Cartagena d'Índies, a l'entrada del golf de Darien, a la regió que els descobridors havien batejat amb el nom de Nova Granada i que després fou la moderna Colòmbia, veia sovint les escenes llastimoses de l'arribada dels carregaments d'esclaus negres procedents de l'Àfrica. L'apòstol dels indis, el pare Bartomeu las Casas, compadit dels mals tractes infligits als habitants dels països descoberts, condemnats pels conqueridors i «colonitzadors» espanyols a treballs als què no estaven avesats, havia propugnat, com una solució, la importació de negres. Després, quan veié de prop els horrors d'aquell comerç infame, va penedir-se de la seva iniciativa, fins a dubtar del perdó de Déu. Però ja era tard, i a milers i milers, des dels començaments del segle XVI, arribaven els carregaments d'esclaus arrencats a llurs cases i països.

Un dia, cap a l'any 1615, va començar a veure's al port de Cartagena d'Índies, a l'arribada dels vaixells negres, un humil jesuïta que es pertenia per fer més tolerable la desgràcia dels captius i per atreure'ls a la religió del Crist. Les seves armes eren ben simples: la caritat, l'abnegació. Amb uns saquets plens de fruites, de conserves, d'algunes bagatelles, l'home esperava que el vaixell hagués atracat i hi entrava amb els funcionaris i els metges. Allí jeien llastimosament, malalts molts, desesperats tots, alguns centenars de negres. El caritatiu frare s'hi acostava i, si les nocions que havia adquirit de l'idioma d'Angola eren suficients, els parlava ell mateix; si no, ho feia per mitjà d'uns quants negres que l'acompanyaven i li servien d'interprets. Els llevava el terror de la mort, car imaginaven que en arribar els degollarien o els condemnarien a tals treballs que no trigarien a morir; s'oferia a senyalar-los el camí del cel, on sempre serien feliços; distribuïa entre ells els petits presents que havia dut a posta; els negres que l'acompanyaven corroboraven tot el que l'home de l'hàbit talar els deia, i una llusor d'esperança s'encenia en la tenebra d'aquelles ànimes esporuguides. Després, quan al cap d'uns quants dies, arribava l'ordre de desembarcar, allí hi havia llur protector, ajudat per uns negres robustos, que conduïa els malalts en uns carros, cap a un edifici on els concentraven.

Pocs dies després, començava l'obra catequística. El sant es presentava davant dels negres amb un crucifix al pit i una sàrria a l'espatlla curulla de senzills presents. Asseguts en llargs taulons, disposats a manera de bancs, els negres veien acostar-se aquell home bondadós que els atenia en llurs malalties i només vivia per ells. Ja els havia guanyat el cor. No li costaria gaire de guanyar-los l'ànima. D'un a un els anava demanant si eren batejats. Gairebé cap no ho era. Aleshores els senyava, i repetia les paraules, fins que el negre les deia bé. Un altre dia començava amb els articles de la fe, els manaments de la llei de Déu, les oracions. Quan, dies després, judicava que tenien suficient preparació, els batejava. Per a la cerimònia es presentava amb un gran penó on era representat Crist en Creu. Amb la sang que rajava de les seves ferides, un sacerdot els batejava. A una banda hi havia els batejats, nets, alegres, resplendents; a l'altra, els no batejats, bruts,

lleigs, malalts. Aquesta pintura ingènua en els seus trets i en la seva concepció, produïa l'efecte desitjat. El sant prenia la precaució de batejar-los per grups de deu i donava a cada grup un nom, a fi que repetint-lo entre ells, no l'oblidessin. Un cop batejats, els penjava una medalla al coll, amb la imatge de Jesús a l'anvers i la de Maria al revers. Així es distingien els negres que havien estat batejats. Quan ja de massa vell no ho pogué fer, resultà que havia batejat més de tres-cents mil negres.

Aquest era el sant dels negres: Sant Pere Claver, català, natural de Verdú, fill de pares humils, nat l'any 1580. A Barcelona havia estudiat Lletres. L'any 1602 es sentí cridat a la Companyia de Jesús. Havia fet el noviciat a Tarragona, estudiat Humanitats al col·legi de Girona i Filosofia a Mallorca. Allí féu amistat amb el germà porter del convent de Montsió, el que esdevingué Sant Alfons Rodríguez, el qual li va inculcar la decisió de dedicar-se als més desvalguts, els indis i els negres, i que havia tingut la revelació de la futura glòria de Claver. Va tornar a Barcelona en 1608 i hi estudià Teologia fins al 1610. Mentrestant havia sol·licitat dels seus superiors el trasllat a les Índies, i l'esmentat any sortí cap a Cartagena, l'hem tibat consagrat de ple a la seva santa missió, no sense haver exercit abans el càrrec de coadjutor i estudiat Teologia tres anys més i aprovat en 1615 l'examen ad gradum. Aleshores, al costat del Pare Sandoval, va poder començar a lliurar-se plenament a la seva vocació. En 1616, 19 de març, fou ordenat sacerdot; per l'abril de 1622, pronuncià solemnement els quatre vots.

És curiós de conèixer el concepte que tenien els seus superiors del qui avui apareix com «la glòria més insigne de la Companyia de Jesús en la primera meitat del segle XVII». Al catàleg secret de 1616, hom llegeix: «Pere Claver: enginy, mitjà "mediocre"; judici, menys que mitjà "infra mediocritatem"; prudència, curta "exigua"; experiència de les coses, curta "exigua"; aprofitament en les Lletres, mitjà "mediocria"; talent, serveix per a predicar i tractar amb els indis». Anys després, en 1642 i encara en 1649, la fitxa segueix amb les mateixes cotitzacions. Només en el que concerneix a la catequització se l'anomena insigne.

Quan llegim els episodis de la seva existència —una existència d'íntegra abnegació— i quan no llegim —car els mateixos biògrafs s'estan de descriure-les— però pressentim les tremendes i fastigoses misèries que el Sant hagué de suportar en contacte amb les malalties i nafres dels negres, no podem evitar certes reflexions pessimistes sobre el valor dels informes i les qualificacions humanes. L'informe suprem, en aquest cas, varen fer-lo a l'hora de la seva mort (8 de setembre de 1654, entre una i dues de la matinada) els pobres —negres, blancs i indians— i els conversos —negres, indis, moros o protestants— que acudien amb medalles i altres objectes perquè toquessin el cos del Sant. I el reconegué l'Església —el Papa Lleó XIII— en canonitzar Pere Claver l'any 1888.

LA VALL, a 13 de gener del 1972

Garatge ELOY de Pere Font i Juanola

Concessionari per a
Granollers i Badalona

GRANOLLERS - Tel. 270 00 72

BADALONA - Tel. 280 25 97